

Sygn. akt IV CZ 29/16

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. C.

przeciwko P. [...] Spółce Akcyjnej z siedzibą w L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 maja 2016 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego w O.

z dnia 30 grudnia 2015 r., sygn. akt I Ca [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z 17 września 2015 r. oddalił powództwo o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda w okresie od dnia 17 stycznia 2011 r. do dnia 7 maja 2015 r. Ustalił, że powód i jego żona są współwłaścicielami nieruchomości składającej się z 3 działek zabudowanych domem mieszkalnym, obiektami handlowymi i usługowymi, przez którą do dnia 8 maja 2015 r. przebiegała linia energetyczna obejmująca transformator, słup pojedynczy i słup podwójny. Procesy sądowe dotyczące usunięcia linii i słupów energetycznych toczyły się od dnia 16 lutego 2007 r. Termin do usunięcia tych urządzeń z nieruchomości powoda upłynął dnia 28 października 2011 r., jednakże pozwana usunęła je dopiero dnia 8 maja 2015 r.

Sąd Rejonowy oddalił powództwo z uwagi na to, że powód nie wykazał wysokości dochodzonego roszczenia i nie sprecyzował okoliczności mających wpływ na jego wysokość. Uznał, że co do zasady powód mógł domagać się od pozwanej wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu w zakresie odpowiadającym treści służebności. Jednakże doszedł do wniosku, że do wykazania wysokości żądanego wynagrodzenia nie było wystarczające powołanie się na opinię biegłego złożoną w poprzednim postępowaniu, gdyż określa ona wynagrodzenie za okres wcześniejszy niż objęty żądaniem obecnego pozwu. Sąd Rejonowy uznał związane z tym wnioski dowodowe powoda za spóźnione, wskazując, że konieczne jest sporządzenie trzech opinii biegłych (z zakresu urządzeń elektromagnetycznych, geodezji i szacowania nieruchomości do wyceny wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości) co do zakresu i rodzaju oddziaływania urządzeń na sferę uprawnień właściciela. Jednocześnie przyjął, że dopuszczenie tych dowodów z urzędu przez Sąd jest niezasadne.

Powód wniósł apelację od wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 30 grudnia 2015 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego

rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu podkreślił w szczególności, że, stosownie do art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Rejonowy nie tylko nie rozpoznał istoty sprawy, ale konieczne jest przeprowadzenie w całości postępowania dowodowego, przede wszystkim dowodów z opinii biegłych. Podkreślił, że mimo przyznania przez Sąd Okręgowy, iż co do zasady roszczenia powoda nie można kwestionować, oddalenie powództwa z uwagi na niewykazanie wysokości dochodzonego roszczenia kłóci się z podstawową zasadą prawdy materialnej.

Pozwana wniosła zażalenie na wyrok Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 w związku z § 2 i 3 w związku z art. 382 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że w postępowaniu toczącym się w wyniku zażalenia złożonego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na orzeczenie kasatoryjne Sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada tylko, czy wystąpiły wskazane przez Sąd drugiej instancji przesłanki uchylenia zaskarżonego wyroku, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego w postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie mogą być inne kwestie, w szczególności dotyczące oceny zasadności roszczenia ani merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się ściśle do wskazanych przez sąd drugiej instancji podstaw uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji. Omawiane zażalenie nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy wyroku ani prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przepisów prawa procesowego niezwiązanych z podstawami kasatoryjnymi, lecz zażalenie to jest skierowane przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako

odpowiadającej powołanej podstawie kasatoryjnej (zob. m.in. postanowienia z dnia 12 grudnia 2013 r., V CZ 75/13, niepubl., z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013 r., nr 3, poz. 41, z dnia 16 maja 2013 r., IV CZ 31/13, niepubl. i z dnia 21 czerwca 2013 r., I CZ 48/13, niepubl.).

Jeżeli zatem podstawą uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji było stwierdzenie, że wydanie wyroku kończącego postępowanie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, to rolą Sądu Najwyższego jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo rozumiał pojęcie tej przesłanki. Podstawa ta, będąca wyjątkiem od zasady merytorycznego rozstrzygnięcia, nie może być interpretowana rozszerzająco, gdyż prowadziłoby to do sprzeczności z istotą postępowania apelacyjnego. Celem art. 386 § 4 *in fine* k.p.c. jest umożliwienie sądowi drugiej instancji uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w wyjątkowych wypadkach, gdy nie doszło do przeprowadzenia żadnych dowodów dotyczących zasadności dochodzonego roszczenia. Nawet zatem konieczność znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego nie wypełnia tej przesłanki (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., II CZ 28/13, z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 82/14 i z dnia 3 marca 2016 r., II CZ 110/15, niepubl.).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy uznał, że co do zasady powód mógł domagać się wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną z gruntu w zakresie odpowiadającym treści służebności, jednakże zaniechał prowadzenia dowodów zmierzających do wyjaśnienia podstaw dochodzonego roszczenia, w szczególności opinii biegłych. Nie zostały więc w istocie przeprowadzone żadne dowody, które mogłyby stanowić podstawę zweryfikowania twierdzeń powoda lub zarzutów pozwanej, a były wymagane w tym względzie wiadomości specjalne. Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił stan sprawy jako objęty drugą z przesłanek uchylenia wyroku Sądu Rejonowego, przewidzianą w art. 386 § 4 k.p.c. Nie chodzi tu o potrzebę przeprowadzenia dowodów w znacznej części, ale o całość postępowania dowodowego zmierzającego do wyjaśnienia podstawy powództwa, jego rozmiaru i rozstrzygnięcia sporu. W takim wypadku należy przyjąć, że w istocie w ogóle nie zostało przeprowadzone postępowanie dowodowe i została

spełniona przesłanka uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania objęta art. 386 § 4 k.p.c.

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 1¹ i § 3 k.p.c.).

aw

jw